

27.9.2011
Liikennevirasto

Viite:
Lausuntopyyntö (Dnro 4478/062/2010)

LAUSUNTO/ Kävelyn ja pyöräilyn valtakunnallinen toimenpidesuunnitelma 2020

Opiskelijoiden Liikuntaliitto (OLL) kiittää mahdollisuudesta antaa asiasta lausunto ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

1) Yleistä

Opiskelijoiden Liikuntaliitto näkee erittäin tärkeäksi, että Suomeen ollaan saamassa valtakunnallinen kävelyn ja pyöräilyn strategia ja siihen liittyvä toimenpidesuunnitelma. Mielestämme eri tahojen yhteistyönä on saatu luotua erinomainen kokonaisuus, joka antaa hyvän selkänöjan pitkäjänteiselle kävelyn ja pyöräilyn edistämistyölle.

Usein kuitenkin käy niin, että tärkeiden asiakirjojen valmistelu on syönyt niiden laatijoiden energian, eikä tarmoa ja / tai resursseja enää riitä hyvienkään suunnitelmien toteuttamiseen. - Onkin hyvä, että nyt laaditussa toimenpidesuunnitelmassa eksplisiittisesti todetaan, että esitettyjen toimenpiteiden toteutumista ja toteuttamista tuetaan ja seurataan systemaattisesti.

Yleisesti toteamme lisäksi, että luultavasti minkä tahansa kulkutapavalintojen taustalla ovat usein erittäin arkiset asiat. Kävelyn ja pyöräilyn edistämisesäkin oikea kysymys on usein: miksi ihminen valitsee (tai ei valitse) kävelyn tai pyöräilyn mennäkseen paikasta A paikkaan B (tai sitten paikasta A paikkaan A). Kun tähän kysymykseen on riittävän luotettavaa tietoa, voidaan sen pohjalta rakentaa toimivia ja kokonaisvaltaisia interventioita, jotka sisältävät niin infran ja muiden olosuhteiden parantamista kuin myös asian tehokkaita markkinointitoimenpiteitä.

2) Vastaukset esitettyihin kysymyksiin

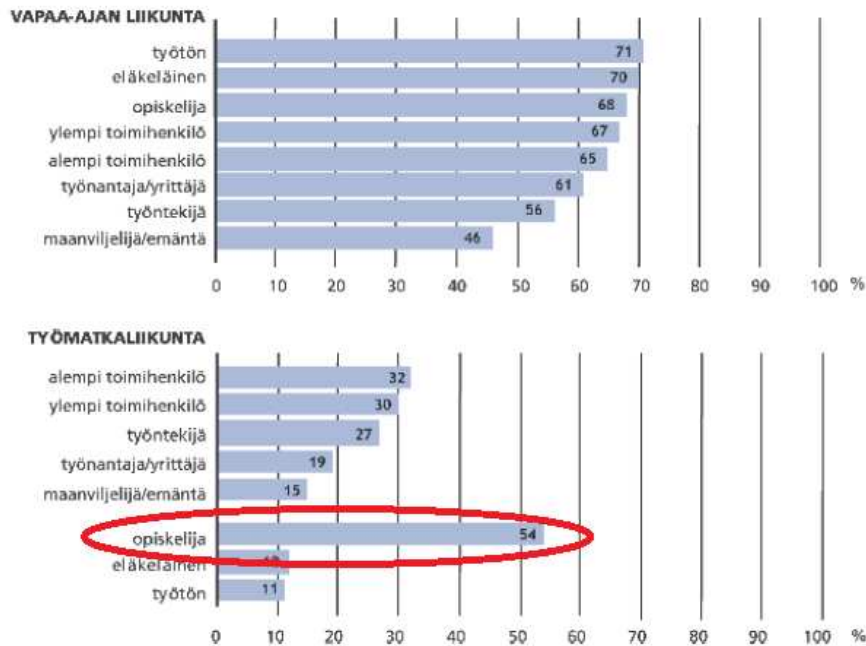
Millä tavoin edustamanne taho on kiinnostunut osallistumaan toimenpidesuunnitelman toteuttamiseen?

Opiskelijat ovat perinteisesti olleet eri sosioekonomista ryhmistä kaikkein aktiivisimpia kävelijöitä ja polkupyörän käyttäjiä opiskelu- ja työmatkoilla (ks. ao. kuvio STM:n *Liikunta – hyvinvointipoliittinen mahdollisuus* -julkaisusta (2007).

Kuviot 27.

Vähintään kahdesti viikossa vapaa-ajan liikuntaa vähintään puoli tuntia kerrallaan harrastaneiden ja vähintään 15 minuuttia työmatkalla päivittäin kävelleiden tai pyöräilleiden 15–64-vuotiaiden osuudet (%) sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2005. Luvut eivät ole ikävakioituja.

Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys (AVTK) 2005 (Liite 1.8)

Vaikka osa opiskelijoiden aktiivisuudesta varmasti selittyy heidän usein kehnolla taloudellisella asemalla, uskomme, että kävelyn ja pyöräilyn valinnan yleisyyttä selittävät myös muut tekijät.

OLL olisi erittäin kiinnostunut osallistumaan sellaiseen työhön, jonka tarkoituksena olisi selvittää opiskelijoiden opiskelu- ja työmatkan kulkutapavalintojen syitä ja motiiveja. Samalla saataisiin myös tärkeää tietoa ja näkemystä siitä, millaisin keinoin ja interventioin kävelyä ja pyöräilyä voitaisiin aiempaa paremmin ylläpitää, kun nykyiset opiskelijat siirtyvät työelämään.

Olemme lisäksi kiinnostuneita osallistumaan opiskelijoiden ja yleisestikin nuorten aikuisten pyöräilyn edistämiseen liittyvään työhön ja kampanjoihin.

Minkä suunnitelmassa esitetyn toimenpiteen näette kaikkein kiireellisimpänä lähiajan toimena, kävelyn ja pyöräilyn määrien lisäämiseksi Suomessa?

Mielestämme on vaikea sanoa, että jokin esitetty yksittäinen toimenpide / tai edes jokin toimenpidekokonaisuus on kaikkein tärkein. Peruseriaate on kuitenkin mielestämme selvä: ilman pyörää ei voi pyöräillä. Eli toimenpiteiden priorisointi tulisi tehdä siten, että ensin kohdistetaan huomio pyöräilyn (ja kävelyn) välttämättömien ehtojen täyttymiseen, ja sitten siirrytään riittävien ehtojen pariin.

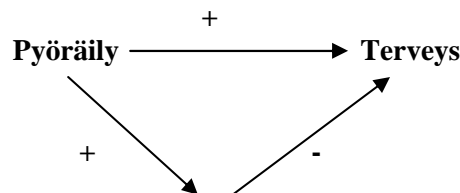
3) Erityishuomio 'turvallinen liikkumisympäristö' -käsitteen puutteellisuudesta

Haluamme vielä kiinnittää huomion strategian ja sen toimenpidesuunnitelman yhteen tärkeään puutteeseen. Kummassakin asiakirjassa käytetään ”turvallinen liikkumisympäristö” käsitettä liian kapea-alaisesti. Liikkumisympäristön turvallisuudesta huomioidaan ainoastaan akuuttien kävely- ja pyöräilyonnettomuuksien vähentäminen. Mielestämme liikkumisympäristön turvallisuudessa tulisi huomioida myös ilman laadun merkitys. On osoitettu, että ilmassa olevat pienhiukkaset ovat eniten sairauksia aiheuttava ympäristötekijä (http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tiedote?id=25383).

Koska fyysinen aktiivisuus lisää pienhiukkasten sisään hengittämisen määrää ja siten todistetusti sairastumisen riskiä, asia tulisi huomioida erityisesti pyöräilyä koskeissa turvallisuustekijöissä. Tutkimusten mukaan ns. keskimääräisellä vauhdilla tapahtuva pyöräily lisää pienhiukkasten sisään hengittämisen määrää n. 4-5 kertaiseksi verrattuna ihmisen normaalihengitykseen. Lisäksi on huomionarvoista, että moottoriajoneuvoliikenne on yksi keskeinen pienhiukkasten lähde ja varsin usein pyöräily tapahtuu juuri ajoratojen välittömässä läheisyydessä.¹

Vaikka tilastollisissa tarkasteluissa pyöräilystä (liikuntana) aiheutuvien terveyshyötyjen todettaisiin olevan selvästikin suurempia kuin siitä aiheutuvat (ilmansaasteiden / pienhiukkasten sisään hengittämisen kautta) terveyshaitat, on tällä perusteella väärä johtopäätös todeta pyöräilyn olevan nykytilanteessa yksiselitteisesti terveyttä edistävää.²

Paljon mielekkäämpi – ja myös pyöräilyn edistämisen kannalta eettisesti kestävämpi – tapa tarkastella asiaa olisi asianmukaisesti eritellä (kaupunkiympäristössä) pyöräilyn terveyshyöty- ja haittakomponentteja. Esimerkiksi ym. mainitut tekijät voidaan esittää yksinkertaisen kausaalimallin avulla:

Altistuminen: pienhiukkaset / ilmansaasteet

Jo tästä yksinkertaisesta syy-seuraussuhdemallista, jossa on kuvattu erikseen pyöräilyn liikuntana tuoma positiivinen (+ -merkki) vaikutus terveydelle, pyöräilyn pienhiukkasille altistava (+ -merkki) vaikutus sekä pienhiukkasille altistumisen terveyttä heikentävä (- -merkki) vaikutus, voidaan vetää ainakin seuraavia johtopäätöksiä:

¹ Keskusteltu 27.9.2011 pienhiukkasten vaikutuksiin erikoistuneen THL:n tutkija Otto Hännisen kanssa

² Asia on analoginen lääkkeen vaikutusten erittelyvelvollisuuden kanssa. Esimerkiksi ehkäisytabletit lisäävät tutkitusti veritulpan riskiä. Mutta toisaalta ehkäisytabletit myös vähentävät veritulpan riskiä, koska ne estävät raskauksia, mikä on myös veritulpan riskitekijä. Vaikka tilanne olisikin niin, että tilastollisesti ehkäisytablettien käyttö itse asiassa vähentää veritulpan riskiä, niin on mahdoton ajatus, että ehkäisytablettien valmistaja väittäisi pillereiden kausaalisesti estävän veritulppaa. Ainoa mielekäs tarkastelutapa tässäkin tapauksessa on eritellä ko. muuttujien välisiä itsenäisiä syy-seuraussuhteita ja niiden taustalla olevia mekanismeja.

- Pyöräilyn – kuten muunkin fyysisen aktiivisuuden – edistämisen kohdalla liikkumisympäristön turvallisuudessa on välttämätöntä huomioida myös ilman laatuun liittyvät tekijät
- Pyöräilyssä tämä on erityisen tärkeää siksi, että se tapahtuu varsinkin suurissa kaupunkiympäristöissä usein vilkkaiden ajoratojen välittömässä läheisyydessä
- Jos kuitenkin ilman laatua ei huomioida liikkumisympäristön turvallisuustarkasteluissa, on eksplisiittisesti perusteltava, miksi asiaa ei ole huomioitu

Haluamme vielä lopuksi korostaa, että edellä esitetty huomio ei missään nimessä ole argumentointia pyöräilyn edistämistä vastaan.

Koska pyöräilyn (ja kävelyn) kulkutapaosuuden toivottava kasvu tapahtuu varmasti parhaimmillaankin hitaasti ja asteittaisena, edellä esitetty on argumentointia sellaisen eettisesti kestäväen pyöräilyn edistämisen puolesta, jossa tehdään myös pyöräilyn lisäämisen suhteen itsenäisiä, voimakkaita interventioita ilman laadun parantamiseen ja pienhiukkasten määrän vähentämiseen – eli toisin sanoen liikkumisympäristön turvallisuuden lisäämiseen.

Opiskelijoiden Liikuntaliitto (OLL) ry

Akseli Hakala
puheenjohtaja

Hilkka Laitinen
pääsihteeri

Lisätietoja:

Asiantuntija Jussi Ansala, jussi.ansala@oll.fi, 044-780 0214

Opiskelijoiden Liikuntaliitto ry (OLL) on vuonna 1924 perustettu valtakunnallinen opiskelija- ja korkeakoululiikunnan yhteistyö- ja edunvalvontaorganisaatio, joka edustaa Suomen kaikkia yliopisto- ja ammattikorkeakouluopiskelijoita. OLL toimii myös opiskelijahuippu-urheilun koordinaattorina ja lähettää Suomen joukkueet kansainvälisiin arvokisoihin. OLL:n tarkoituksena on opiskelijoiden hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden, opiskelukyvyn ja terveyden edistäminen liikunnan avulla. OLL:n tavoitteena on korkeakoulujen liikuntaolosuhteiden ja -kulttuurin vahvistuminen.